

**Recenzja sporządzona w związku z postępowaniem o nadanie tytułu profesora sztuki
dla dr. hab. Jana Tutaja, wszczętym przez Radę Wydziału Rzeźby
Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie**

Zgodnie z §19 ust. 3 pkt. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2018 poz. 261) przedstawiam niniejszym recenzję zawierającą „szczegółowo uzasadnioną ocenę, czy osoba ubiegająca się o nadanie tytułu profesora spełnia wymagania określone w art. 26 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 z 14 marca 2003 z późniejszymi zmianami)” oraz moje „stanowisko w sprawie nadania tytułu profesora”

1. Edukacja, stopnie naukowe, praktyka zawodowa

Dr hab. Jan Tutaj urodził się [REDACTED] Jest absolwentem Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Rzeszowie, które ukończył w 1989 roku. W latach 1989-94 Jan Tutaj studiował na Wydziale Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, kończąc studia dyplomem z wyróżnieniem w pracowni prof. Józefa Sękowskiego.

Po zakończeniu studiów magisterskich w 1994 roku Jan Tutaj rozpoczął trwającą do dziś pracę na macierzystym wydziale Rzeźby krakowskiej akademii. Pierwszym

stanowiskiem była asystentura w Pracowni Rysunku, prowadzonej przez prof. Stanisława Puchalika i adj. Bogusza Salwińskiego, następnie w pracowni rzeźby prof. ASP Bogusza Salwińskiego i pracowni prof. ASP Józefa Murzyna.

W 2002 roku Jan Tutaj uzyskał kwalifikacje adiunkta I stopnia na podstawie cyklu rzeźb zatytułowanych *Znak-Ideogram*. Promotorem przewodu był prof. Józef Sękowski, a recenzentami prof. Mariusz Kulpa z ASP w Gdańsku i prof. ASP Bogusz Salwiński.

Od 2004 roku Jan Tutaj prowadził pracownię rysunku dla studentów kierunku rzeźba, od 2009 roku wspólnie z dr Piotrem Twardowskim prowadził pracownię rzeźby, a następnie od 2010 do 2015 prowadził ją samodzielnie. Po 2015 został kierownikiem nowo utworzonej Katedry Podstaw Kształcenia Kierunkowego.

W 2011 roku Jan Tutaj otrzymał tytuł doktora habilitowanego. Przewód został wszczęty na macierzystym Wydziale Rzeźby. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli prof. Alojzy Gryt (ASP we Wrocławiu), prof. Stanisław Radwański (ASP w Gdańsku), prof. Andrzej Jocz (ASP w Łodzi) oraz dr hab. Ewa Janus (ASP w Krakowie).

Jan Tutaj od 2006 roku nieprzerwanie zasiada w Senacie macierzystej uczelni. Od 2012 roku pełni funkcję prorektora ds. studenckich – w kadencjach 2012-2016 oraz 2016-2020.

2. Działalność artystyczna i naukowa

Dorobek artystyczny po otrzymaniu habilitacji w 2012 roku to kontynuacja dotychczasowej praktyki artystycznej, czyli praca z obiektem, rysunek, rzeźba oraz realizacje w przestrzeni publicznej. W tym okresie Jan Tutaj realizuje trzy wystawy indywidualne – *In_Out* w Galerii Sztuki Współczesnej we Włocławku w 2016 oraz *Ratio* w Białej Galerii w Nowohuckim Centrum Kultury w Krakowie i *Aspectus* w BWA w Rzeszowie, w tym samym roku. Jednocześnie bierze udział w 20 wystawach zbiorowych.

Pierwszą realizacją, na którą chciałbym zwrócić uwagę jest cykl *In_Out*, powstający w latach 2013-2016. Artysta przyjął formalne ograniczenie w postaci wymiarów stalowej konstrukcji o wymiarach 200x45x35 cm. W pierwszej realizacji z tego cyklu warstwowo poukładane płaszczyzny papieru, drewna, materiału płóciennego zostały bardzo ciasno umieszczone we wspomnianej ramie, sugerując „matematyczną regularność wyciszonych żywiołów”. Kolejna praca w cyklu była pracą z pojęciem rdzenia, operująca bardzo prostymi materiałami – poza stalową ramą był to beton, blacha, płótno. *In_Out2* to sugestywne studium

procesu dekonstrukcji betonowego bloku, ukazujące napięcia i zawierające element narracyjny. Trzecia część również pracuje ze zjawiskiem napięcia, kilkanaście prostopadłościanów wykonanych z różnych substancji (ceramika, drewno, smoła) zostaje zawieszonych budując pełną napięć kompozycję. Ostatni obiekt w tym cyklu to forma huśtawki, której siedzisko jest podwieszone na metalowych łańcuchach. Na siedzisku zostaje umieszczona kość, obłana smolą ściekająca na podłoże. Zestawienie prostych form łańcuchów oraz stalowej ramy zostaje zestawione z elementem organicznym, biologicznym. Są to prace bardzo mocno nasycone symboliką oraz bardzo intensywne w warstwie emotywnej. Dają też wyraźne pojęcie o warsztacie twórczym i samym procesie, który zawiera wrażliwość bliską medytacyjnej i charakteryzuje się bardzo dużym skupieniem na materiale. Podobne zabiegi i materiały będą przewijać się w wielu realizacjach obiektowych Jana Tutaja. Mam tu na myśli *Rytuały* i *Rytuały II*, gdzie mamy do czynienia z przepracowaniem uniwersalnych, religijnych, na co wskazuje sam artysta, wypreparowanych gestów związanych z zamaczaniem dłoni, gdzie wykorzystane są podobne materiały (beton, tworzywo, воск, biała parafina).

Bardzo podobna wrażliwość, nasycona wyobraźnią metafizyczną pojawia się w cyklu *Vanitas* prezentowanym w BWA w Rzeszowie. Sterylne, styropianowe pojemniki zawierające pojedynczą, wypreparowaną kość zostają umieszczone na bardzo oszczędnych stalowych konstrukcjach. Tytułowa marność jest ciekawym odniesieniem do tradycji barokowej. Podjęcie tego tematu przy wykorzystaniu podobnych środków niesie duże ryzyko porażki, którego udaje się bezbłędnie uniknąć. Osobiście najbardziej cenię te realizacje, w których Jan Tutaj operuje możliwie oszczędną formą, jak ma to miejsce w przypadku tej pracy.

Na szczególną uwagę zasługują realizacje prezentowane w przestrzeni publicznej. Z jednej strony mam na myśli zrealizowane rzeźby pomnikowe oraz dużą aktywność w konkursach, a z drugiej realizacje obiektowe dedykowane tej przestrzeni. Analiza poszczególnych propozycji konkursowych (często nagradzanych) pokazuje świetne wyczucie przestrzeni oraz łatwość w operowaniu syntetyczną formą. W tym miejscu chciałbym wskazać na bardzo ciekawe propozycje złożone w konkursie na pomnik Polski Morskiej w Gdyni (2017), gdzie Jan Tutaj otrzymał drugą nagrodę oraz w konkursie na formę przestrzenną „Rozdroża Wolności” w Gdańsku, gdzie również został wyróżniony.

Jako najważniejsze osiągnięcie artystyczne w przewodzie profesorskim Jan Tutaj wskazał trzy realizacje *Azyl* i *Ratio* z 2016 oraz *Wieża_Paradox* z 2018. Pierwsza ze wskazanych prac jest obiektem o wysokości 210cm i o podstawie 75cm na 75 cm,

zbudowanym w oparciu o stalową ramę z której zwisają na całej długości również stalowe łańcuchy. Tytuł *Azyl* zawiera w sobie pewna dwuznaczność, gdyż forma bardzo mocno kojarzy się z klatką. W tekście autorskim potwierdza się to skojarzenie przychodzące na myśl jako pierwsze - „*Powstały w ten sposób byt (realny i metafizyczny) daje możliwość wejścia, zanurzenia, potencjalnego schronienia ale także uwięzienia, zniewolenia czy napiętnowania*”. Trudno też oprzeć się wrażeniu, że zastosowana skala obiektu jest doskonale dostosowana do człowieka. Również w roku 2016, kiedy powstała praca, wybucha skandal związany z patentem zgłoszonym przez firmę Amazon do amerykańskich instytucji patentowych – chodzi o klatkę dla pracowników. Rzecz jest fascynująca o tyle, że oficjalny komentarz firmy znanej ze złego traktowania pracowników powiela odczytanie tej pracy oraz zamysł artysty – klatka ma chronić umieszczonych w niej pracowników przed pracującymi na podobnej wysokości robotami, ale pomysł zostaje zarzucony w związku z falą krytyki jaka na nią spada natychmiast po ujawnieniu patentu. Proporcja i wymiary klatki są bardzo podobne. Lakoniczna forma nadana przez artystę okazuje się być zdecydowanie bardziej nośna.

Kolejną wskazaną pracą jest *Ratio* z 2016 roku. Podobnie jak w poprzedniej realizacji punktem zrozumienia fizycznej skali pracy jest sylwetka człowieka. Praca ma wysokość 200 cm i jest zbudowana z dwu wąskich arkuszy stalowej blachy, stojących na betonowej podstawie o boku 40 cm, zwieńczonych osadzeniem w nich arkusza papieru. Wysokość pracy powoduje, że widz musi podnieść głowę, żeby przyjrzeć się nieznacznie górującej nad nim konstrukcji. Trudno oprzeć się luźnemu, ale upartemu zestawieniu tej realizacji ze słynnymi *Emblematami* Grzegorza Klamana z 1993 roku. Mimo zawartych w tekście opisu wskazówek dotyczących formalnej strony pracy – napięcie między stalową blachą a miękkim papierem – skojarzenie jest bardzo silne. Kłaman umieszczając ludzki mózg we wnętrzu przeźroczystego krzyża wskazuje m.in. na oświeceniowy konflikt racjonalności ze sferą mitu i duchowości, a Jan Tutaj przez tytuł odsyła do interpretacji wchodzących w bardziej ahistoryczny i uniwersalny problem konfliktu czy współistnienia mitu, irracjonalności z tym samym logosem.

Trzecią ze wskazanych prac jest *Wieża Paradox* z 2018. To praca bardzo różna od wszystkich dotychczasowych realizacja Jana Tutaja. Nawiązująca do blisko stuletniej tradycji ready made, gdyż jest wykonana z ocynkowanych wiader. Forma nawiązuje wprost do słynnej niekończącej się kolumny Constantina Brancusi, co podkreśla dodatkowo ponad czterometrowa wysokość wieży. Praca, do której nawiązuje artysta posiada wiele

interpretacji i wielokrotnie była punktem wyjścia do realizacji innych artystów; w tym miejscu należy wspomnieć *Obiekty* autorstwa Aleksandry Ska. Jest interpretowana m.in. jako schody do nieba, co dobrze koresponduje z wcześniejszymi pracami artysty, który chętnie sięgał do problematyki duchowości. Wykorzystanie duchampowskiego gestu w tym przypadku jest świetną decyzją twórczą i bardzo wzmacnia koncepcyjną stronę dzieła.

Prace przedstawione jako najważniejsze osiągnięcia artystyczne w przewodzie, podobnie jak całość dorobku oceniam zdecydowanie pozytywnie.

3. Działalność organizacyjna i popularyzatorska

Jan Tutaj jest regularnie zapraszany jako juror do konkurów artystycznych, w tym konkursów na koncepcje pomników czy konkursów dla młodych artystów. W ostatnich latach były to m.in. Internetowe Biennale Młodej Sztuki, Festiwal Art Noble w Warszawie, Międzynarodowe Artystyczne Warsztaty Rzeźbiarskie w Lublinie i Konkurs im J. Warchałowskiego w Warszawie. Ponadto należy zaznaczyć udział w komisji konkursowej na projekty pomników Feliksa Stamma w Warszawie, Józefa Piłsudskiego w Żyrardowie, Stanisława Pyjasa w Krakowie i Ryszarda Kuklińskiego w Krakowie.

Praca kuratorska Jana Tutaja ogniskuje się wokół prezentacji dokonań studentów i absolwentów krakowskiej ASP, co jest naturalną częścią pracy dydaktycznej. Jan Tutaj był autorem koncepcji oraz organizatorem Galerii Akademia w Bronowicach oraz Ogólnopolskiego Studenckiego Konkursu Rzeźbiarskiego „XaVery Dunikowski XX/XXI” w Krakowie, a od 2008 jest obecny w roli organizatora i opiekuna dydaktycznego w Międzynarodowych Plenerach „Pole Sztuk” w Rodowie.

Jest laureatem wielu nagród za twórczość artystyczną; ich dokładna lista znajduje się w dokumentacji postępowania.

4. Działalność dydaktyczna oraz osiągnięcia z zakresu opieki artystycznej i kształcenia młodej kadry

Od 2011 Jan Tutaj był promotorem w dwu przewodach doktorskich: Krzesimira Wiatera (2016) oraz Jacka Dudka (2018). Jest dodatkowo autorem dwóch recenzji doktorskich – Anny Barlik (ASP w Warszawie) oraz Mariusza Burdka (ASP w Gdańsku).

Był recenzentem w przewodach habilitacyjnych Tomasza Skórki, Marty Branickiej, Agnieszki Jankowskiej, Krystyny Gawron, Pawła Orłowskiego i Zbigniewa Stanucha. Dodatkowo dwa razy pełnił funkcje sekretarza w komisjach habilitacyjnych. Dorobek ten całkowicie spełnia wymogi stawiane w postępowaniach o nadanie tytułu profesora.

5. Konkluzja

Dr hab. Jan Tutaj od ponad dwóch i pół dekady jest związany zawodowo z Wydziałem Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Konsekwentnie przeszedł przez wszystkie stopnie kariery artystycznej, organizacyjnej i przede wszystkim dydaktycznej. Prowadził zajęcia ze studentami na każdym etapie kształcenia, organizował plenery i był kuratorem wystaw. Przez cały ten czas intensywnie pracował twórczo, rozwijając warsztat artystyczny, co owocowało szeregiem prezentacji, projektów i realizacji w przestrzeni publicznej. Czytając bardzo skrupulatnie przygotowaną dokumentację w przewodzie mam wrażenie, że jest to przykład wzorcowej kariery akademickiej, co skłania mnie tym bardziej do pozytywnej oceny całości dorobku.

Po zapoznaniu się ze złożonym wnioskiem i załącznikami oraz biorąc pod uwagę całościowy dorobek artystyczny, naukowy, dydaktyczny, w tym osiągnięcia dotyczące kształcenia młodej kadry oraz organizacyjny dr hab. Jana Tutaja, w pełni popieram wniosek dotyczący nadania mu tytułu profesora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Ponadto stwierdzam, że dokonania artystyczne kandydata stanowią znaczący wkład w rozwój reprezentowanej przez niego dyscypliny. Stwierdzam również, że opisane wyżej osiągnięcia artystyczne i naukowe oraz wykazane osiągnięcia dotyczące kształcenia młodej kadry spełniają wymagania art. 26 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (z późniejszymi zmianami).

